

STANDARDI

Pomen trajnostnega razvoja ter poudarjanje etičnosti sta pripeljali na več koncih sveta do pobud za bolj poenoteno urejanje vprašanj, ki se nanašajo na družbeno odgovornost. Predhodnica načrtnjšega urejanja področja družbene odgovornosti podjetij je bila standardizacija ravnanja z naravnim okoljem, vključno z okoljskim poročanjem. Razen mednarodnega standarda **ISO 14001** () se v Evropi pojavita še britanski standard BS 7750 ter evropski standard EMAS (**The EU Eco-management and Audit Scheme**). Na razpolago je od l.1995 in je bil sprva namenjen le industrijskim podjetjem, od l. 2002 pa tudi drugim podjetjem.

Snovanja in razvijanja standardov, kodeksov in smernic za področje družbene odgovornosti podjetja so se lotile številne organizacije, vladne in tudi nevladne. Navajamo posamezne standarde in smernice, ki so se uveljavili:

OECD GUIDELINES FOR MULTINATIONAL ENTERPRISES

1976 je *OECD* izdala smernice za multinacionalna podjetja, glede na njihov vpliv v mednarodnem poslovnem okolju. Smernice je kar nekajkrat prenovila (1979, 1984, 1991 ter 2000).

SOCIAL ACCOUNTABILITY – SA 8000

1997 je ameriška nevladna organizacija *Social Accountability International (SAI)* razvila standard, ki je usmerjen k temeljnim pravicam zaposlenim. Prvič je bil revidiran l. 2001, l. 2008 naj bi bila zaključena druga revizija.

GUIDELINES OF THE GLOBAL REPORTING INITIATIVE – GRI

1997 je *CERES (Coalition for Environmentally Responsible Economies)* lansirala smernice globalne pobude poročanja. Gre za usmerjanje poročanja o trajnosti (angl. Sustainability Report) oz. uresničevanju trajnostnega razvoja. Od l. 2000 je GRI samostojna organizacija. 2002 so na svetovne vrhu o trajnostnem razvoju (Earth Summit) v Johannesburgu objavili **GRI 2002 Guidelines**. Na podlagi načel poročanja naj bi podjetja na prostovoljni osnovi poročala o ekonomski, okoljski in družbeni razsežnosti svojega delovanja, proizvodov in storitev (v smislu trojnega izida Triple Bottom Line). Za l. 2006 so napovedali tretjo generacijo GRI Guidelines **G3**.

ACCOUNTABILITY 1000 – AA 1000

1999 je britanska nevladna organizacija *Institute of Social and Ethical Accountability (ISEA, znana tudi kot AccountAbility)* lansirala ta standard. Usmerjen je predvsem k družbeno odgovornemu računovodstvu, presojanju in poročanju, z namenom uveljaviti etično poslovanje. Je procesni standard, razčlenjen na 12 procesov.

UN GLOBAL COMPACT

1999 je v okviru *ZN* ustanovljen **UN Global Compact**, ki je pričel uveljavljati devet načel na področju človekovih pravic, dela, okolja in antikorupcije.

ISO 26000

2008 načrtuje ISO, globalna organizacija za standardizacijo, standard **ISO 26000 (Guidance on Social Responsibility)**. Zasnova standarda upošteva trg in globalizacijo. Poudarja doseganje trajnosti v svetovnem merilu, deležnike iz

držav v razvoju ter malih in srednje velikih podjetji, povezovanje poslovne sfere z vladnimi organizacijami in civilno družbo oziroma partnerstvo družbenih sektorjev.

DRUGI STANDARDI DRUŽBENE ODGOVORNOSTI

Obstajajo še druge smernice in standardi, med temi npr. **CERES Principles**, **Equator principles** (za upravljanje okoljskih in socialnih vprašanj pri financiranju bančnih projektov), **The Global Sullivan Principles** ter **Occupational Health and Safety Assessment Series (OHSAS 18001)**.

Podrobnejša predstavitev nekaterih standardov in pobud:

Social Accountability 8000 (SA 8000, www.sa-intl.org) je standard, ki je namenjen predvsem preverjanju delovnih pogojev v smislu zagotavljanja človekovih pravic in spoštovanja temeljnih pravic zaposlenih. Vsebinske zahteve SA 8000 obravnavajo: delo otrok, prisilno delo, zdravje in varstvo pri delu, svobodo združevanja in pravico do kolektivnih pogajanj, diskriminacijo, disciplinske ukrepe, delovni čas ter pravična plačila. Veljajo kot minimalni standardi, ki se uporabijo, ko veljavna zakonodaja, mednarodne konvencije ali podzakonski predpisi ne vsebujejo ustreznih zahtev ali pa so te blažje od določil standarda. Če je regulativa, ki velja za podjetje, strožja od posamične zahteve standarda, je podjetje dolžno upoštevati strožje določilo. Uporaben je kot osnova za izvedbo notranje presoje, za presojanje dobaviteljev ali za neodvisno presojanje. Neodvisno presojanje, ki se konča s podelitvijo certifikata, lahko izvajajo le akreditirane organizacije. V Sloveniji ga podeljuje mednarodna certifikacijska hiša BVQI.

Standard **Vlagatelji v ljudi** (*Investors in People*, www.investorsinpeople.co.uk) je standard kakovosti, ki posega na vsa področja človeških virov v organizaciji. Namen standarda je povezati razvoj zaposlenih s strateškimi in operativnimi cilji podjetja ter v usposabljanje in razvoj vključiti tudi razvoj uspešne in učinkovite notranje in zunanje komunikacije z vključevanjem zaposlenih v poslovanje. Standard ponuja fleksibilen okvir, ki ga lahko vsako podjetje prilagodi svojim potrebam. Ker zrcali proces poslovnega načrtovanja (načrtuj–izvajaj–preverjaj), za podjetja delovanje po njegovih načelih in pravilih ni težko ali nerazumljivo. Pri tem standard ne predpisuje nobenih metod, temveč zagotavlja okvir, s katerim lahko podjetje prepozna najbolj primerne načine za doseganje uspeha z zaposlenimi.

Postopek certificiranja za **Družini prijazno podjetje** je revizorski postopek, v katerem usposobljeni zunanji svetovalci v sodelovanju s predstavniki podjetja določijo ukrepe, ki bodo podjetju pomagali pri boljšem usklajevanju družine in dela za zaposlene. Značilnost sistema certificiranja je, da ne vrednoti trenutnega položaja, ampak spodbuja podjetje k izboljšanju le-tega. Podjetja se ocenjujejo na podlagi izbranih ukrepov in pripravljenega triletnega načrta za implementacijo teh ukrepov. Ukrepi so izvajajo na področju delovnega časa, organizacije dela, delovnega mesta, politike informiranja in komuniciranja, veščin vodstva, razvoja kadrov, strukture plačil in nagrajevalnih dosežkov ter storitev za družine. V Sloveniji je v pilotnem projektu osnovni certifikat Družini prijazno podjetje prejelo 32 podjetij (l. 2007), po reviziji (ki bo čez tri leta) pa bodo podjetja certifikat lahko tudi prejela. Z letom 2007/08 bo podeljevanje tega certifikata

pod okriljem Ministrstva RS za delo, družino in socialne zadeve preraslo v stalno slovensko poslovno prakso.

Sistem EMAS (http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm) – Shema EMAS je uvedla EU, v njej lahko sodelujejo vsi ekonomski subjekti, zasebni in javni, iz držav EU, Islandije, Norveške in Liechtensteina. Vključitev v shemo je prostovoljna, za sodelujoče v njej je izpolnjevanje predpisanih pravil obvezno. Sistem EMAS zahteva skladnost z okoljsko zakonodajo. Bistveni elementi sistema so začetni okoljski pregled, sistem ravnanja z okoljem po ISO 14001, okoljska izjava, validacija okoljske izjave in registracija. Poudarja pomen vključevanja zaposlenih v implementacijo sistema in zahteva preučitev tako neposrednih kot tudi posrednih okoljskih vidikov, med njimi postopkov nabave, storitev, administrativnih odločitev, poslovanja pogodbenih partnerjev in dobaviteljev. Značilnosti sistema EMAS sta tudi prepoznaven logo in okoljska izjava, pri kateri gre za odprto, pregledno ter periodično objavljanje okoljskih informacij. Prek okoljske izjave se vzpostavljata komunikacija in dialog z javnostmi ter drugimi zainteresiranimi stranmi o vplivih organizacije na okolje in njeni okoljski učinkovitosti.

ISO 26000 (*Guidance on Social Responsibility*, www.iso.org). Globalna organizacija za standardizacijo leta 2009 načrtuje objavo standarda ISO 26000. ISO 26000 bo namenjen organizacijam v javnem in zasebnem sektorju. Spodbujal bo prostovoljno zavezanost družbeni odgovornosti in ne bo namenjen certificiranju. Navodila standarda ISO 26000 bodo vsebovala dobre prakse, ki so jih razvile obstoječe javne in zasebne družbeno odgovorne iniciative. Obravnaval bo štiri področja odgovornega ravnanja – okolje, človekove pravice in zaposlovanje, vodenje organizacije in etična načela ravnanja, vprašanja, povezana s kupci/potrošniki, ter vključenost v razvoj skupnosti oz. družbe. V Sloveniji se na uvajanje standarda ISO 26000 že pripravljajo v SIQ – Slovenskem inštitutu za kakovost in meroslovje.

Smernice GRI (*Global Reporting Initiative guidelines*, www.globalreporting.org) so trenutno najbolj prepoznaven okvir za poročanje o gospodarskem, okoljskem in družbenem delovanju organizacije katere koli velikosti, sektorja ali lokacije. Vsebuje splošne vsebine in posebnosti za določene panoge.

AA1000 (*AccountAbility 1000 Series*, www.accountability21.net) je drugi pomemben okvir za poročanje in obenem standard. Usmerjen je predvsem k družbeno odgovornemu računovodstvu, presojanju in poročanju, namen je uveljaviti etično poslovanje. Je procesni standard, razčlenjen na 12 procesov. V Veliki Britaniji se pogosto uporablja tudi proces družbenega računovodstva in revizije (*Social Accounting*), ki pomaga podjetjem in organizacijam, da merijo in poročajo o vplivu ter učinkih, ki jih imajo v družbi. Mreža **Social Audit Network** ponuja podjetjem pomoč pri pripravi tovrstnega procesa (www.socialauditnetwork.org.uk).